

Ryzyko dysleksji czy to już dysleksja?

Każdy rodzic chce, aby jego dziecko było mądre, sprawne fizycznie, bezproblemowo poznawało otaczający świat, miało przyjaciół, a potem dobrze uczyło się w szkole. Czasem jednak bywa, że dziecko rozwija się wolniej, nieharmonijnie i nie zawsze nadąża za swoimi rówieśnikami.

Termin **ryzyko dysleksji** stosuje się wobec młodszych dzieci wykazujących wybiórcze zaburzenia w rozwoju psychoruchowym. Zaburzenia te mogą warunkować wystąpienie specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu (M. Bogdanowicz, 2002).

Dzieckiem z ryzyka dysleksji może być dziecko:

- pochodzące z nieprawidłowo przebiegającej ciąży i skomplikowanego porodu – należy zatem obserwować rozwój dzieci urodzonych przedwcześnie, z niską wagą urodzeniową, w zamartwicy, w złym stanie fizycznym,
- duże prawdopodobieństwo wystąpienia specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu dotyczy także dzieci z rodzin, w których trudności, takie jak dysleksja rozwojowa, opóźnienie rozwoju mowy, oburęczność i leworęczność już pojawiały się,
- wystąpienie dysleksji rozwojowej zapowiadają przede wszystkim objawy dysharmonijnego rozwoju psychomotorycznego w zakresie funkcji poznawczych – językowo-słuchowych, wzrokowych oraz funkcji ruchowych.

Mówimy, że dziecko jest z grupy ryzyka dysleksji tylko wtedy, gdy wyżej opisane zaburzenia występują przy prawidłowym rozwoju intelektualnym, dobrze funkcjonujących narządach zmysłu, właściwej opiece wychowawczej i dydaktycznej w domu i przedszkolu.

Mamo, tato, co możesz zrobić, aby pomóc swojemu dziecku w wieku **5 - 6** lat, gdy zauważysz, z czym ma problem? **Dziecko z grupy ryzyka dysleksji nie musi stać się uczniem z dysleksją.**

Problem	Co mogę zrobić?
<p><u>Stronność ciała (lateralizacja):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – myli strony ciała, – posługuje się raz prawą, raz lewą ręką, – ma trudności z odróżnieniem i nazywaniem kierunków przestrzeni, – nie umie określić kierunku na prawo i na lewo od siebie, – pisze litery i cyfry zwierciadlanie, – rysuje wzory od prawej strony do lewej, z dołu do góry,	<p>Dziecko podejrzane o zaburzenia lateralizacji powinno być zbadane przez psychologa/pedagoga. Specjalista określa rodzaj ćwiczeń.</p> <p>Rodzic może ćwiczyć:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozumienie przez dziecko pojęć określających położenie, np. u góry, na dole, pod, nad, za, przed poprzez stosowanie ich w poleceniach, – prawidłową orientację dziecka w schemacie ciała (punktem odniesienia jest serce, można również zawiązać na nadgarstku wstążeczkę – wtedy punktem odniesienia jest prawa ręka,

<p>dziecko posługuje się wyłącznie lewą ręką</p>	<ul style="list-style-type: none"> - prawidłowy kierunek wodzenia ołówkiem, kredką: z góry na dół, z lewej na prawą stronę w czasie rysowania, - zaleca się wizytę u psychologa/pedagoga, który wskaże jak prawidłowo trzymać przybory do pisania, jak powinna być stawiana dłoń podczas pisania, a jak zeszyt; może również zalecić ćwiczenia usprawniające precyzyjne ruchy. <p>Nie przedstawiamy dzieci leworęcznych na prawą rękę.</p>
<p><u>Ruchy drobne, precyzyjne – motoryka mała:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nie lubi rysować, - rysując zbyt mocno naciska na kartkę, rysunek przebija na następne strony lub rysuje zbyt lekko i linie są drżące, bardzo delikatne, - ma kłopoty z samoobsługą: ubieraniem bielizny, spodni, zapinaniem zamka, guzików, wiązaniem butów, myciem się, używaniem sztućców, - szarpie papier przy wycinaniu, - często psuje zabawki, tłucze, rozlewa, - nie potrafi zbudować wieży z klocków, ma problem z ubraniem lalki, misia. <p><u>Ruchy całego ciała – motoryka duża:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ma trudności w rzucaniu do celu, - nie lubi zabaw ruchowych: biegania, skakania, rzucania piłką, - wchodzi po schodach dostawiając jedną nogę do drugiej, nie na przemian, - boi się wspiąć po drabinie, - wolno biega, - nie potrafi nauczyć się jeździć na rowerze, rolnkach, hulajnodze, nartach, łyżwach, - często się potyka. 	<ul style="list-style-type: none"> - prace plastyczne i techniczne: stosowanie różnych technik plastycznych; - ćwiczenia samoobsługi: ubierania się, mycia, wiązania butów, - pomoc w zajęciach domowych; - wskazany udział w zajęciach sportowych: zachęcanie do jazdy na rowerze, pływania, rytmiki, baletu, - wszelkiego rodzaju zabawy ruchowe na dworze i w domu: piłka, skakanka, chodzenie po linii, stanie na jednej nodze, - przeskakiwanie przez coś, czołganie się pokonywanie przeszkód.
<p><u>Funkcje wzrokowe:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - trudności w wyróżnianiu elementów z całości, a także z ich syntetyzowaniem w całość, - brak proporcji między elementami rysunku, dom jest mniejszy od pieska, 	<ul style="list-style-type: none"> - zabawy wymagające spostrzegania, porównywania, różnicowania, wyszukiwania braków, układania wg wzoru, dobierania w pary i zapamiętywania tego, co dziecko zobaczyło,

<ul style="list-style-type: none"> – rysunek ubogi w szczegóły, – nie lubi układać klocków wg wzoru, – szybko się nudzi podczas oglądania książeczek, obrazków, bajek w TV, – nie widzi szczegółów na rysunkach, – jest nieuważne, – krzywo zapina guziki, ubiera buty odwrotnie, bluzę na lewo, – nisko pochyla głowę nad kartką, mruga oczami, trze oczy. 	<ul style="list-style-type: none"> – podczas spacerów zwracanie uwagi dziecka na szczegóły mijanych zjawisk w przyrodzie, zwierząt, budynków (liście na drzewach, ptaki w gnieździe, kolory kwiatów i budynków). <p><u>Warto również sprawdzić wzrok dziecka u okulisty.</u></p>
<p style="text-align: center;"><u>Funkcje słuchowo-językowe:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – dziecko ma problem z zapamiętaniem treści poleceń, – niechętnie uczy się wierszyków, tekstów piosenek, – odtwarzając ich treść zmienia słowa, myli szyk, – kręci się i nudzi przy słuchaniu czytanych bajek lub opowiadań, – ma trudności w zapamiętywaniu złożonych poleceń, – ma trudności z zapamiętywaniem materiału uszeregowanego w serie i sekwencje, np. dni tygodnia, miesiące, sekwencje czasowe: wczoraj-dzisiaj-jutro, sekwencje cyfrowe, np. szereg czterech cyfr; – dziecko nie mówi prawidłowo głosek r, sz, cz, błędnie artykułuje podobne dźwiękiem: g-h, k-t, w-f. 	<ul style="list-style-type: none"> – wspólnie z dzieckiem uczyć się wierszyków, wyliczanek, śpiewać, – używać pojęć określających pory roku, dni tygodnia, pory dnia, – stwarzać okazje do rozpoznawania dźwięków z otoczenia, odgadywanie na podstawie usłyszanego dźwięku źródła jego pochodzenia, – zabawy rytmiczno – słuchowe (np. wyklaskiwanie wierszy). <p>– zaleca się konsultację logopedyczną,</p> <p><u>Warto również sprawdzić słuch dziecka.</u></p>
<p style="text-align: center;"><u>Komunikacja i myślenie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – ma trudności w odpowiadaniu na pytania, – prezentuje ubogi słownik, – ma problemy ze zrozumieniem poleceń, – wymaga powtarzania poleceń zanim zrozumie usłyszaną treść, – ma kłopoty z opowiedzeniem historyjki obrazkowej, – dziecko ukończyło 6 lat, ale nadal mówi agrammatycznie. 	<ul style="list-style-type: none"> – rozwiązywanie zagadek, rebusów, – opisywanie obrazków, – rozmowa na temat przeczytanej książki, wiersza, – odgrywanie ról: zabawa „w przedszkole”, „w sklepie”, „w kuchni”, – gry planszowe – dostosowanie się do zasad gry, – układanie historyjek obrazkowych, opowiadanie o nich.
<p style="text-align: center;"><u>Zdolności matematyczne:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – dziecko nie potrafi liczyć po kolei w zakresie od 1 do 10, – nie potrafi podać właściwego liczebnika 	<ul style="list-style-type: none"> – przeliczanie różnych elementów – dziecko wskazuje przedmiot i wymienia liczebnik, pilnujemy, aby nie pomijało

<p>określającego pozycję danego przedmiotu, np. klocka w szeregu,</p> <ul style="list-style-type: none"> - nie potrafi wziąć wskazanej liczby klocków, patyczków, - nie rozumie pojęcia zbioru. 	<p>w liczeniu elementów oraz nie gubiło liczb, można wszystko przeliczać: drzewa na spacerze, mijane samochody, schody po których dziecko wchodzi,</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawienie pojęcia zbioru w życiu codziennym: zbiór kubków, zbiór talerzy, porównywanie gdzie jest dużo, gdzie mało, gdzie tyle samo, - porównywanie długości, szerokości, wysokości, np. kredek, tasiemek, patyków na spacerze, - granie w gry planszowe, najpierw kostką z kropkami, a następnie z cyframi.
<p style="text-align: center;"><u>Sfera emocjonalna:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - dziecko słabo koncentruje się na zadaniu, - domaga się stałej pomocy, - nie potrafi się samo bawić, - łatwo się zniechęca, - boi się nowych zdarzeń i sytuacji, - często jest drażliwe, - jest bardzo ruchliwe, - nie potrafi współdziałać z innymi dziećmi. 	<ul style="list-style-type: none"> - przeznaczenie większej ilości czasu na wspólną zabawę, - słuchanie uważnie, co dziecko do nas mówi, - zezwalanie czasami na samodzielne wybory, - zachęcanie do samodzielności w codziennych czynnościach, - nagradzanie i docenianie sukcesów, nawet tych małych, - precyzyjne formułowanie wymagań wobec dziecka, upewnianie się, czy nas właściwie rozumie, - wspólne pomaganie innym, np. babci i dziadkowi, uczenie wrażliwości i empatii, - ułożenie stałego planu dnia - rutyny, co pozwala dziecku pewniej poruszać się w codziennych zajęciach.

Dziecko ryzyka dysleksji nie musi stać się dzieckiem dyslektycznym. Objawy, które nas niepokoją, powinny wzbudzić naszą czujność i skłonić do wizyty u pedagoga lub psychologa.

Rozpoznane ryzyko dysleksji i podjęte odpowiednie kroki mogą skutecznie zapobiec trudnościom w nauce, problemom z motywacją, obniżeniem samooceny, niechęcią do szkoły.

Bibliografia:

- Bogdanowicz M., *Ryzyko dysleksji: problem i diagnozowanie*, Gdańsk 2002
 Bogdanowicz M., Adryjanek A., *Uczeń z dysleksją w szkole*, Gdynia 2004
 Bogdanowicz M., Adryjanek A., Różyńska M., *Uczeń z dysleksją w domu*, Gdynia 2004
 Górniewicz E., *Trudności w czytaniu i pisaniu u dzieci*, Olsztyn 2000
 Kaja B., *Zarys terapii dziecka*, Bydgoszcz 2001

przygotowała:
Ewa Jasek-Jaremkó